

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU MB „KACĖS VIRTUVĖLĖ“ SKELBIANT INFORMACIJĄ APIE PASLAUGAS TYRIMO

2022 m. gruodžio 22 d. Nr. (22)SI-6)SP-76
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau vadinama ir Tarnyba) 2022 m. spalio 28 d. buvo gauta informacija apie tai, kad socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Kacės virtuvėlė“ (MB „Kacės virtuvėlė“; toliau – Restoranas) 2022 m. spalio 25 d. buvo publikuota tokia informacija: „Tik mergaitėm, 6 šotukai už stebuklingą kainą!!! Vyrai Jūsų laukia!!!!“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta), t. y., skelbiama informacija apie alkoholinių gėrimų nuolaidas, skirtas tik moterims. Gautoje informacijoje yra įžvelgtini lygių galimybių pažeidimo požymiai.

2022 m. lapkričio 3 d. Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – Lygių galimybių kontrolierė) priėmė sprendimą Nr. (22)SI-6 pradėti tyrimą dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu Restoranui skelbiant informaciją apie teikiamas paslaugas.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lygių galimybių kontrolierė 2022 m. lapkričio 8 d. raštu Nr. (22)SI-6)S-530 kreipėsi į Restoraną (socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Kacės virtuvėlė“ nurodytu el. pašto adresu (*duomenys neskelbtini*)) ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar Restorane moterims prekes ir paslaugas galima įsigyti / gauti skirtingomis kainomis nei vyrams; jei taip – dėl kokių priežasčių; kokias prekes ir paslaugas Restorane moterims siūloma įsigyti / gauti skirtingomis kainomis nei vyrams; kas ir kieno nurodymu socialinio tinklo *Facebook* paskyroje paskelbė informaciją apie Restorane moterims taikomas skirtingas paslaugų teikimo sąlygas.

Taip pat buvo paprašyta pateikti kitą, su atliekamu tyrimu susijusią, informaciją.

Pastebėtina, jog 2022 m. lapkričio 23 ir 28 dienomis tuo pačiu el. pašto adresu buvo papildomai paprašyta pateikti atsakymą.

2022 m. lapkričio 28 ir 29 dienomis telefonu (Nr. *(duomenys neskelbtini)*) buvo susisiekiama su Restorano administracija ir informuota apie atliekamą tyrimą bei prašoma raštu pateikti atsakymus į Tarnybos pateiktus klausimus. Tarnybos buvo paprašyta pateikti klausimus registruotu paštu, adresu *(duomenys neskelbtini)*.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, lygių galimybių kontrolierė 2022 m. lapkričio 29 d. raštu Nr. (22)SI-6)S-530 kreipėsi į Restoraną (adresais Girelės k. 12, Kavarsko sen., 29253 Anykščių r. sav.; *(duomenys neskelbtini)*); Aušros Vartų g. 19, 01304 Vilnius) ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ką tiksliai reiškia socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Kacės virtuvėlė“ 2022 m. spalio 25 d. skelbta informacija „Tik mergaitėm, 6 šotukai už stebuklingą kainą!!! Vyrai Jūsų laukia!!!!“; ar Restorane moterims prekės ir paslaugas galima įsigyti / gauti skirtingomis kainomis nei vyrams; jei taip – dėl kokių priežasčių; kokias prekės ir paslaugas Restorane moterims siūloma įsigyti / gauti skirtingomis kainomis nei vyrams; kas ir kieno nurodymu socialinio tinklo *Facebook* paskyroje paskelbė informaciją apie Restorane moterims taikomas skirtingas paslaugų teikimo sąlygas.

Taip pat buvo paprašyta pateikti kitą, su atliekamu tyrimu susijusią, informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2022 m. gruodžio 6 d. Tarnyboje buvo gautas Restorano savininkės J. M. elektroninis laiškas, kuriame buvo rašoma:

„sveiki, siunčiu Jums išsamų viešą atsakymą į pateiktus kaltinimus, prašau juo ir vadovautis. dėl "Galimai" padaryto nusižengimo, manau atsakymas pakankamai išsamus, jei dar kyla klausimų, klauskite, galite užsukti į svečius ir vietoje atlikti tyrimą. Taip pat norėčiau aiškių apibrėžimų, kaip man nustatyti lankytojo lytį, sex orientaciją ir seksualinę patirtį, mergaitė ar jau nebe, o jei berniukas yra mergaitė, o jei mergaitė yra berniukas, o jei vyras su sijenuku šiaip, juk laisvoji šaly gyvenam, kaip tada? laikiu paaiškinimo“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

Elektroniniame laiške buvo pateikta nuoroda į „Vakarų ekspreso“ straipsnį „Restorano savininkė J. M. neslepia nuostabos – už įrašą feisbuke kaltinama pažeidus lygias teises: pradėtas tyrimas“¹.

---

¹ <https://ve.lt/gyvenimas/laisvalaikis/restorano-savininke-jurgita-minderyte-neslepia-nuostabos-uz-irasa-feisbuke>

Šiame straipsnyje pateiktos tokios Restorano savininkės J. M. citatos:

„Skambina iš Lygių galimybių dėl atliekamo tyrimo, bandau suprasti, ko iš manęs nori... Pasirodo, feisbuke buvau paskelbusi mergaičių vakarėlį ir „mergaitėms“ nuolaidą parašiau... Sakau, kad tai buvo teminis vakarėlis, kur aš tas vyrų teises pažeidžiau?“ – stebisi verslininkė. Įrašė, kuriame J. M. kreipėsi į klientus, buvo nufotografuoti šeši keraminiai stikliukai, puošti veideliais su riestais ūsais. Šalia jų moteris brūkštelėjo komentarą. „Tik mergaitėms. 6 šotukai už stebuklingą kainą! Vyrų jūsus laukia“, – šmaikštavo restorano šeimininkė, turėdama galvoje linksmas taureles.“

„Pati J. M. patikino, kad šioje vietoje problemos nematanti, kadangi klientams esą dažnai siūlomos įvairios akcijos, skirtos tai vyrams, tai moterims ar kitoms visuomenės grupėms. Pasak pašnekovės, net jei tą lemtingą dieną į restoraną būtų užsukęs vyras ir paprašęs to „tik mergaitėms skirtą gėrimą“, ji mielai būtų jį aptarnavusi ir pritaikiusi nuolaidą, kadangi jos restorane yra laukiami visi.“ „Kadangi mėgstu įvairius vintažinius indus, mūsų restorane jų yra daug. Pamačius tas mažos talpos senovines taureles su vyrų veidais ir ūsais, šovė mintis sukurti specialų gėrimą. Aš, be jokių piktų minčių, pakviečiau moteris į teminį vakarėlį su nuolaida. Netrukus gavau raštą, kad aš pažeidžiau lygias teises, nes nuolaida buvo taikoma konkrečiai merginoms. Vadinasi, jei būčiau parašiusi, kad darau bernvakarį su akcijomis, matyt, taip pat būčiau galėjusi susilaukti tokio dėmesio, nes tokiu metu pažeisčiau moterų teises? O kaip tuomet su Helovino vakarėliais, kuomet pasipuošus yra taikoma nuolaida, o jei esi be kostiumo – ne? Juk tuomet tai irgi nelygybė“, – svarstė pašnekovė. Menininkė pabrėžė, kad po jos stogu yra laukiami visi, o norinčių įgelti restoranų versle, pasak jos, buvo ir bus. Ji net įtaria, kas galėjo parašyti tokį skundą, tačiau atvirauti apie tai nenorinti.“

„Tai nebuvo išskirtinis atvejis, kai buvo taikoma nuolaida. Mūsų restorane ir anksčiau yra buvę įvairiausių akcijų-atraksijų, mes mylime visus savo klientus nuo mėnulio ir atgal.“

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Restoranas, skelbdamas informaciją apie savo teikiamų paslaugų kainas bei teikdamas paslaugas, nepažeidė Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1, 2 ir 3 punkto nuostatų, pagal kurias prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo visiems

vartotojams, nesvarbu, kokia jų lytis, taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ar garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas; suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą; užtikrinti vienodas sąlygas įsigyti prekes ir paslaugas bei jomis naudotis, nediskriminuojant asmenų dėl lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 8 punkte nurodytą atvejį.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje lyčių lygybei yra skiriamas ypatingas dėmesys.

2004 m. gruodžio 13 d. Europos Sąjungos Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje teigiama, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinei teisei būti traktuojamam

vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Nagrinėjamu atveju Tarnyboje buvo gauta informacija, jog Restorano socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Kacės virtuvėlė“ 2022 m. spalio 25 d. buvo publikuota tokia informacija: „Tik mergaitėm, 6 šotukai už stebuklingą kainą!!! Vyrai Jūsų laukia!!!!“ Pagal skelbtiną informaciją įprastas vartotojas galėtų padaryti išvadą, kad moterims („tik mergaitėm“) yra taikoma ypatinga kaina už gėrimus („6 šotukai už stebuklingą kainą“).

Pabrėžtina, jog pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1, 2 ir 3 punkto nuostatas Prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo visiems vartotojams, nesvarbu, kokia jų lytis, taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ar garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas; suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą; užtikrinti vienodas sąlygas įsigyti prekes ir paslaugas bei jomis naudotis, nediskriminuojant asmenų dėl lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 8 punkte nurodytą atvejį.

Atkreiptinas dėmesys, kad paslaugų ar prekių kaina yra viena esminių apmokėjimų sąlygų.

Restorano savininkė žiniasklaidai paaiškino, jog tai buvo „teminis vakarėlis“ ir Restorane dažnai taikomos nuolaidos tik vyrams arba moterims, kitoms visuomenės grupėms. Restorano savininkė tikino, jog ir konkretaus renginio metu būtų neatsisakiusi vyrams už tą pačią kainą duoti „tik mergaitėms skirtą gėrimą“. Frazė „Vyrai Jūsų laukia“, pasak Restorano savininkės, reiškė specialias senovines taureles su vyrų veidais ir ūsais. Restorano savininkė pateikė kitų „teminių vakarėlių“ pavyzdžius – bernvakaris, Helovino vakarėlis.

Pabrėžtina, jog asmens lytis (taip pat kaip ir kiti Lygių galimybių įstatyme numatyti pagrindai – lytis, rasė, tautybė, pilietybė, kalba, kilmė, socialinė padėtis, tikėjimas, įsitikinimai ar pažiūros, amžius, lytinė orientacija, negalia, etninė priklausomybė, religija) yra asmens tapatybės požymiai, kurie negali būti prilyginti kokiam nors *kostiumui*, dėvimam per kokius nors teminius vakarėlius. Atsižvelgiant į tai, Lygių galimybių įstatymu bei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymu paslaugų teikėjams yra draudžiama savo paslaugas teikti skirtingomis sąlygomis, kai tai susiję su pirmiau nurodytais pagrindais (įskaitant lytį). Paslaugų teikėjai gali organizuoti teminius vakarėlius, taikyti specialias sąlygas ar nuolaidas, bet tik tokiais atvejais, kai vakarėlių temos nėra susijusios su pirmiau išvardytais pagrindais, kuriais diskriminacija yra draudžiama.

Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 10 straipsnio 8 punkte yra nurodyti atvejai, kada paslaugų teikimas vien tik ar visų pirma vienos lyties asmenims yra nelaikomas diskriminacija – kai toks paslaugų teikimas yra pateisinamas teisėtu tikslu, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Pažymėtina, kad teminių vakarėlių moterims organizavimas negalėtų būti laikomas teisėtu tikslu teikti paslaugas kitomis sąlygomis tik vienai iš lyčių.

Konstatuotina, kad pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo nuostatas yra draudžiama teikti paslaugas skirtingomis kainomis pagal kliento lytį. Atitinkamai yra draudžiama ir skelbti tokią informaciją apie paslaugas, kadangi tokia informacija atgraso kitos lyties asmenis (šiuo atveju – vyrus) kreiptis dėl paslaugų tokiomis pačiomis sąlygomis.

Atsižvelgiant į tai, kad nagrinėjamu atveju nėra aiškaus nukentėjusio asmens, kuriam fiziškai atvykus į Restoraną būtų atsisakyta teikti kokias nors paslaugas arba sutikta jas teikti skirtingomis kainomis, nėra įmanoma konstatuoti moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimo, susijusio su paslaugų teikimo sąlygomis (Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 ir 3 punktai), bet įžvelgtini reikalavimo skelbiamai informacijai apie paslaugas pažeidimo požymiai (Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punktas).

Primintina, jog pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių pažeidimo 13 straipsnio 2 punkto nuostatas prekių pardavėjo, gamintojo ar paslaugų teikėjo veiksmai pripažįstami pažeidžiantys moterų ir vyrų lygias teises, jeigu dėl asmens lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo, informuojant apie gaminius, prekes ir paslaugas arba reklamuojant jas formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą, taip pat vartotojai diskriminuojami dėl jų lyties.

Pagal socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Kacės virtuvėlė“ 2022 m. spalio 25 d. skelbtą informaciją („Tik mergaitėm, 6 šotukai už stebuklingą kainą!!! Vyrai Jūsų laukia!!!!“) įprastas vartotojas padarytų išvadą, jog tik moterims yra taikoma ypatinga kaina už tam tikras paslaugas (specifinius gėrimus). Tokios informacijos skelbimas sudaro vaizdą, jog viena lytis (moterys) yra pranašesnė už kitą (vyrus), kadangi moterims taikomos palankesnės kainos. Tokiu būdu viena grupė vartotojų (vyrų) yra diskriminuojami lyties pagrindu. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad Restoranas, skelbdamas informaciją savo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje, jog moterims yra taikoma speciali (kita) kaina, padarė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 2 punkte nurodytą pažeidimą.

Pabrėžtina, kad paslaugų teikėjams nėra poreikio tikrinti asmenų lyties, lytinės orientacijos ar kitų asmens tapatybės savybių, bet svarbu netaikyti skirtingų paslaugų teikimo sąlygų atsižvelgiant į šiuos asmens tapatybės požymius (pagrindus, kuriais diskriminacija draudžiama pagal Lygių galimybių įstatymą arba Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymą).

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti Restoraną dėl padaryto Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 2 punkto pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti Restoraną.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė